

Οι θέσεις των λογίων της εποχής για την Άλωση της Πόλης (Σοφία Καυκοπούλου, υπ. δρ Θεολογίας-Μουσικός)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=158232>]

Μετά από αρκετές συζητήσεις και κάτω από την κοινή μοίρα τού Χριστιανισμού, έναντι της μουσουλμανικής λαίλαπας, υπεγράφη η Ένωση τον Ιούλιο τού 1439[43], από όλους, πλην τού μητροπολίτου Εφέσου, Μάρκου τού Ευγενικού και τού Πλήθωνος, τού δεσπότη Δημητρίου Παλαιολόγου και τού Γεωργίου Σχολάριου, οι οποίοι προτίμησαν να εγκαταλείψουν την Ιταλία, πριν το τέλος των εργασιών τής Συνόδου[44]. Φυσικά, τόσο ολόκληρη η Ορθόδοξη Ανατολή ήταν αντίθετη στο να εφαρμόσει τις επιταγές τής Συνόδου, όσο και οι ίδιοι οι Ρωμαιοκαθολικοί, γνώριζαν πως ουδέποτε θα τηρηθούν τα υπεσχημένα.

Ο Μάρκος, επίσκοπος Εφέσου, λόγω της αρνήσεώς του να υπογράψει την Ένωση, καθαιρέθηκε, όμως στην συνείδηση τού λαού, παρέμεινε ως ο μόνος αληθής κάτοχος τού επισκοπικού θρόνου της Εφέσου[45]. Έχοντας η Ένωση των Εκκλησιών θεωρητικά υπογραφεί, αλλά στην πράξη, ναυαγήσει, ο πάπας Ευγένιος κήρυξε μία Σταυροφορία κατά των Οθωμανών στα 1440, όμως ο στρατός των Σταυροφόρων -αποτελούμενος κυρίως από Ούγγρους- γνώρισε συντριπτική ήττα στην Βάρνα τού Ευξείνου Πόντου, στα 1444[46], από τα τουρκικά στρατεύματα.

Η λακωνική αναφορά τού Γεωργίου Σφραντζή στην Άλωση της Πόλεως, περιορίζεται στην ημερομηνία και την ώρα τού φοβερού συμβάντος· Τρίτη, 29 Μαΐου, ξημέρωμα[47]. Τόση ήταν η συντριβή του, ώστε δεν υπεισέρχεται σε λεπτομέρειες. Με τον ίδιο ολιγόλογο τρόπο, γνωστοποιεί και τον θάνατο τού αυτοκράτορος Κωνσταντίνου και για άλλη μία φορά εκφράζει την πίστη του στην Θεία Πρόνοια, για όσα συμβαίνουν στους ανθρώπους[48].

Οι Οθωμανοί, κανένα ενδιαφέρον δεν έδειξαν για την κλασσική παιδεία, τα συγγράμματα των Πατέρων της Εκκλησίας, γενικώς για τα πνευματικά δημιουργήματα τού Βυζαντίου, με αποτέλεσμα να παραδώσουν στον όλεθρο σημαντικά μνημεία της ανθρωπότητας[49]. Όσα περισώθηκαν, πωλήθηκαν σε εξευτελιστικές τιμές[50], σε όσους γνώριζαν την αξία τους και ιδίως σε όσους μετά την Άλωση, έθεσαν ως σκοπό της ζωής τους, να περισυλλέξουν τα έργα

εκείνα και να τα κάνουν γνωστά στην Δύση που εισερχόταν σε μία νέα εποχή, στην Αναγέννηση.

Παρ' ότι υπήρξε κοινός τόπος για τούς Βυζαντινούς, η αμετακίνητη πίστη στο Θείο θέλημα το οποίο κινεί τα νήματα τής ιστορίας, οι χρονικογράφοι της εποχής, ο καθένας από το μέρος του, επιρρίπτουν ευθύνες σε διάφορα πρόσωπα, για την πτώση τής χιλιόχρονης Αυτοκρατορίας. Ο Σφραντζής, απερίφραστα δηλώνει την άποψή του, σύμφωνα με την οποία, οι χριστιανοί εκτός Πόλεως, δεν έκαναν τίποτα για να αποτρέψουν την Άλωση[51].

Ευθεία βολή ρίπτεται προς τούς Σέρβους, τούς Ούγγρους, τούς Τραπεζούντιους, τούς Βλάχους, τούς Ίβηρες, τούς Δυτικούς και τον πάπα, οι οποίοι όπως λέγεται, δεν προσέφεραν βοήθεια στην Πόλη[52]. Ο Κωνσταντίνος ΙΑ' ήταν ο μόνος, σύμφωνα με τον Σφραντζή, που έκανε τα πάντα για να σώσει την Αυτοκρατορία, θυσιάζοντας τον ίδιο του τον εαυτό[53]. Αυτή η «μυθοποίηση» τής προσωπικότητας τού Κωνσταντίνου, είναι συνήθης στο έργο τού Σφραντζή και έως ένα σημείο εξηγεί τον υποσκελισμό όλων των άλλων.

Ο Δούκας, προβάλλοντας σε κάθε ευκαιρία την φιλενωτική του προτίμηση, θεωρεί ως μέγιστο κακό και αιτία συμφορών, την διαμάχη ανάμεσα στους χριστιανούς, οι οποίοι εμμένοντας στην άρνηση τής Ενώσεως των Εκκλησιών, ουσιαστικά αφέθηκαν στην οθωμανική λαίλαπα[54]. Στηλιτεύει εντόνως την άνευ λόγου –για εκείνον– αναταραχή στους κόλπους τής Εκκλησίας, που ενώ η κατάσταση για το Κράτος όδευε επί τα χείρω, edίδετο μεγάλη σημασία στα τής Ενώσεως, με αποτέλεσμα ακόμη και η Αγία Σοφία να θεωρείται μiasμένη και να στέκει έρημη[55]. Για τον χρονικογράφο μας, αυτή η ερήμωση θεωρείται πρόδρομος τής οριστικής ερήμωσης, που προκλήθηκε εν τέλει, μετά την τουρκική κατάκτηση και την άρνηση και περιφρόνηση τής ειρήνης μεταξύ των χριστιανών [56].

(συνεχίζεται)

[43] Runciman, Βυζαντινή αναγέννηση, σ. 59.

[44] Πλήθων, Νόμων Συγγραφή, σ. 34.

[45] Runciman, Η Άλωση, σ. 77.

[46] Όπ. π., σ. 77.

[47] Σφραντζής, Χρονικό, σ. 201.

[48] Όπ. π., σ. 203.

[49] Όπ. π., σ. 200-202.

[50] Όπ. π., σ. 201.

[51] Σφραντζής, Χρονικό, σ. 207.

[52] Όπ. π., σ. 207-211.

[53] Όπ. π., σ. 211-213.

[54] Δούκας, Ιστορία, σ. 489.

[55] Όπ. π., σ. 493-495.

[56] Όπ. π., σ. 495.